

Taitoluistelun laaja lajikulttuuritutkimus: Lähes kaikki harrastajat ovat valmiita suosittelemaan lajia, kehittämiskohteet liittyvät valmentajien rooliin ja yhdenmukaiseen kohteluun

Suomen Taitoluisteluliitto teetti viime keväänä Taloustutkimuksella laajan lajikulttuuritutkimuksen, joka tarkastelee lajia useasta eri näkökulmasta. Kyselyyn vastasivat yli 12-vuotiaat urheilijat, heidän vanhempansa, valmentajat, arvioijat ja seuratoimijat. Liitto tulee jatkossa hyödyntämään tutkimuksessa esiin tulleita parannusehdotuksia ja epäkohtia lajikultuurin kehittämisessä.

Taitoluisteluliiton tutkimuksen mukaan 97 prosenttia lajin harrastajista on valmis suosittelemaan taitoluistelua harrastuksena muillekin.

– On hienoa, että näin suuri enemmistö on kokonaisuudessaan valmis suosittelemaan lajia muillekin. Tutkimuksen mukaan moni aihepiiri sai kiitosta vastaajilta. Emme silti voi tuudittautua hyvänolon tunteeseen. Usealla osa-alueella tarvitaan kehitystoimia ja saimme lukuisia ehdotuksia kulttuurin kehittämiseksi, Suomen Taitoluisteluliiton toiminnanjohtaja **Outi Wuorenheimo** kertoo.

Valmentajien keskeinen rooli korostuu niin positiivisissa kuin negatiivisissakin kokemuksissa

Urheilijoiden kohdalla haluttiin selvittää, mikä luistelussa innostaa ja motivoi. Tutkimuksessa tiedusteltiin myös, millainen harjoitusten ilmapiiri on ja mitä valmentajan toiminnasta ajatellaan. Lisäksi kysyttiin mahdolliseen epäasialliseen käyttäytymiseen liittyvistä kokemuksista. Vanhemmilta kysyttiin lähes identtisesti samat kysymykset kuin luistelijoilta. Pääosin kokemukset olivat positiivisia, mutta epäkohdista ei epäröity kertoa ja niiden osalta toivottiin asioihin puuttumista.

Lajin harrastajat ovat äärimmäisen innostuneita ja motivoituneita, mikä saa heidät myös puhumaan lajin puolesta. Harjoituksissa koetaan runsaasti positiivisia tuntemuksia ja ne kannustavat jatkamaan ja pitävät innostusta yllä. Luistelijoita kiehtoo lajissa mahdollisuus kehittyä ja oppia uutta, rakkaus lajiin ja samanhenkiset kaverit. 75 prosenttia urheilijoista kertoi nauttivansa harjoittelemisesta ja 71 prosenttia koki harjoittelumotivaation olevan aina kohdillaan.

Valmentajalla koettiin olevan suuri vaikutus siihen, miltä harjoituksissa tuntuu. 96 prosenttia luistelijoista arvioi valmentajien olevan ystävällisiä ja heitä kuvattiin sanoilla positiivinen, kannustava ja helposti ymmärrettävä. Valmentajaan liitettiin ominaisuutena myös vaativuus, pääasiassa positiivisessa mielessä.

Monien valmentajien kohdalla valmennustavoissa, etenkin kommunikaatio- ja vuorovaikutustaidoissa, koettiin kuitenkin olevan kehitettävää. 28 prosenttia luistelijoista koki, ettei valmentaja ole onnistunut luomaan henkilökohtaista suhdetta urheilijaan.

Lähes joka neljäs vastaaja koki, että valmentajan kanssa ei pysty keskustelemaan vaikeista asioista. Viidennes urheilijoista koki, että palautteen antaminen valmentajalle asioista, joista on itse eri mieltä, on vaikeaa. Vastaajan ollessa luistelijan vanhempi, lähes joka kolmas koki, että lapsi ei voi kertoa valmentajalle eriävää mielipidettä.

Vuorovaikutustaitojakin tärkeämmäksi kehityskohteeksi nousi luistelijoiden yhdenmukainen kohtelu. Urheilijoista 45 prosenttia kertoi valmentajan suosivan jotain luistelijaa lähes aina tai joskus. Riippumatta siitä, koetaanko valmentajan suosivan muita tai syrjivän itseä, on tämä yhtä lailla mielpahaa aiheuttava asia. Sen lisäksi, että syrjiminen ja suosiminen oli kohtuullisen yleistä, niin se myös harvemmin jäi yhteen kertaan. Suosiminen oli tyypillisesti voinut jatkua pidemmän aikaa.

Urheilijoista 46 prosenttia koki epäonnistumisen pelon olevan usein läsnä harjoituksissa: 32 prosenttia tunsu pelkoa harjoiteltaessa uutta liikettä tai tempua. Valmentajilla tulisikin olla valmiuksia huomioida myös harjoituksiin liittyvät, pelottaviksi koetut tilanteet.

Luistelijoista puolet myöntää kokeneensa paineita ulkonäöstään luisteluun liittyen. On kuitenkin huomionarvoista, että vastaajista 83 prosenttia koki valmentajan onnistuneen tavassa puhua kehoon liittyvistä asioista oikealla ja rakentavalla tavalla. Valmentajien ei juurikaan koettu antaneen valmennettavilleen sellaisia ravinto-ohjeita, joilla olisi ollut haitallinen vaikutus.

Valmentajien laaja-alainen koulutuksen tarve nousee varsin selkeästi esille. Koulutusta toivotaan niin valmennustekniikoihin, vuorovaikutukseen, pedagogisiin taitoihin kuin myös terveyteen ja ravitsemukseen liittyen. Ehdotuksissa nousee esiin muun muassa mentorointi, valmentajien yhteistyö, säännöllinen arviointi ja harjoitusten seuranta.

Tavoitteena turvallinen ja kannustava harrastusympäristö

Luistelijoiden epäasialliset kokemukset lajin parissa liittyvät tutkimuksen mukaan yleensä valmentajan tai toisen luistelijan toimintaan tai käytökseen. Tällaisia kokemuksia on voinut ilmetä esimerkiksi tilanteissa, joissa luistelijoiden kesken on puhuttu toisista pahaa tai vähätelty toisen suoritusta. Tämän oli kokenut joka neljäs luistelijosta. Joka viides vastaaja kertoi valmentajan huutaneen valmennustilanteessa. Lisäksi valmentajien taholta koettu epäasiallinen käyttäytyminen ilmeni vähättelynä ja sivuuttamisena, sovittujen ehtojen yksipuolisena muuttamisena ja valta-aseman väärinkäyttönä.

Vajaa 3 prosenttia vastaajista mainitsee kokeneensa jonkin asteista seksuaalista häirintää. Häirinnäksi kuvattiin esimerkiksi huutelu jäähallilla, sukupuolisesti vihjailevat ilmeet, härskit puheet tai viestit sosiaalisessa mediassa.

Suomen Taitoluisteluliiton puheenjohtaja **Laura Raitio** haluaa erityisesti korostaa harrastajan ja huippu-urheilijan turvallista polkua taitoluistelussa, jossa tavoitteellisuuden ohella myös ilon ja kannustamisen tulisi olla vahvasti läsnä. Yksi tukipilari tämän tavoitteen saavuttamisessa on valmentajien, arvioijien, liiton työntekijöiden sekä seuratoimijoiden ammattitaidon ylläpitäminen ja monipuolinen kehittäminen. Toinen tukipilari on sitoutuminen liiton eettiseen säännöstyöhön.

– Aiomme pitää eettisyyteen liittyvän keskustelun vahvasti esillä lajin sisällä. Teemme kaikkemme, jotta taitoluistelu koetaan hyväksi ja turvalliseksi harrastukseksi kaikille. Turvallisen ympäristön luomisessa meitä ohjaavat luonnollisesti säännöt, mutta tehtävämme on kehittää jatkuvasti avointa lajikulttuuria, jossa epäkohdista rohjetaan kertoa, jotta voimme niihin puuttua. Mitä tulee häirintään, siinä meillä on ehdoton nollatoleranssi, **Raitio** summaa.

Valmentajat toivovat tukea työhönsä

Valmentajilta kysyttiin tutkimuksessa, mikä heitä innostaa ja motivoi työssään. Lisäksi he avasivat näkemyksiään hyvästä valmennuksesta ja haasteista valmentajan työssä. Suurin osa valmentajista mainitsi spontaanisti, että heitä kannustaa luistelijoiden kehittyminen ja uuden oppiminen. Päätoimisille valmentajille myös kollegat ja hyvä työilmapiiri olivat tärkeä motivaation lähde.

Valmentajat nimesivät valmentajan tärkeimmiksi ominaisuuksiksi taidon antaa rakentavasti palautetta, kyvyn kehittää valmennettavan taitoja, hyvän harjoitusilmapiirin luomisen, kannustamisen ja valmennettavien tasapuolisen kohtelemisen.

Valmentajien kokemuksen mukaan 43 prosenttia oli sitä mieltä, että suuri osa valmennustyössä olevista haasteista liittyy luistelijoiden vanhempiin ja näiden epärealistisiin odotuksiin, liialliseen puuttumiseen valmennukseen tai valmentajan päätösten ja osaamisen kyseenalaistamiseen. Valmentajat toivat esiin myös tasoerot luistelijoiden välillä ja tasapuolisen kohtelun haasteet.

Valmentajat toivoivat omalta seuraltaan tukea osaamisen kehittämisessä, koulutustaidon ylläpitämisessä, työssäjaksamisessa, työnkuvan selkeyttämisessä sekä kohtaamisissa vanhempien kanssa.

– Laaja tutkimusaineisto antaa hyvän mahdollisuuden analysoida tuloksia ja antaa meille työkaluja toiminnan kehittämiseen. Luistelijoiden ja valmentajien on hyvin yhtenäinen käsitys siitä, mitä on hyvä valmentaminen ja valmennuksen ilmapiiri. Tärkeinä pidetyt ominaisuudet eivät kuitenkaan aina näytä realisoituvan käytännössä, kuten luistelijoiden palautteesta voidaan todeta. Parannustoimenpiteinä valmentajakoulutuksen ohella on syytä tarkastella myös esimerkiksi keinoja valmentajien työkuorman ja jaksamisen parantamiseksi. Keskeiseksi muodostuu seuratasolla myös erinomainen keskusteluyhteys vanhempien kanssa sekä seurajohdon aktiivinen tuki ja esimiestyö valmennustiimeille, **Wuoreneimo** sanoo.

Arvioijat toivovat enemmän koulutusta työnsä tueksi

Taitoluistelun arvioijiin kuuluvat tuomarit sekä teknisen paneelin jäsenet. Arvioijien kyselyssä tutkittiin niin ikään innostuksen ja motivaation lähteitä työssä, ilmapiiriä arviointitilaisuuksissa ja työssä esiin tulevia haasteita.

Suurinta osaa arvioijista motivoi laji itsessään. Lajin koetaan myös tarjoavan mahdollisuuden kehittyä ja oppia uutta ja sen haasteellisuus kiehtoo monia. Arvioijat ovat vakuuttuneita oman arviointinsa tasapuolisuudesta ja kokevat, että heille arvioinnin tavoitteet ovat selkeät. He selvästikin nauttivat työstään. Ainoastaan arvostuksen puute on tekijä, joka aiheuttaa toisinaan kielteisiä tunteita.

Varsinaiset haasteet arviointityössä liittyvät sääntöihin, niiden tulkintaan ja sääntöjen muutoksiin. Monet toivat esiin myös arviointityön kuormittavuuden, mikä ilmeni pitkinä työpäivinä, ja jossa ei kiireen ja tiukkojen aikataulujen vuoksi ollut välttämättä aikaa edes pienille tauoille. Arvioijien ajatukset oman työnsä tukemisesta tiivistyivät hyvin selkeästi koulutuksiin. Nykyisiin koulutuksiin ollaan varsin tyytyväisiä, mutta niitä toivottaisiin olevan nykyistä enemmän. Osa toivoi myös enemmän arviointimahdollisuuksia oman seuransa toimesta. Tilaisuudet nähtiin tärkeinä oppimisen, kehittymisen ja etenemisen näkökulmasta.

Varsinaisia negatiivisia kokemuksia arvioijat kokevat harvoin. Toisen arvioijan kommentit, valmentajien ja yleisön palaute ovat saattaneet loukata. Arvioijat painottavat lajin ja arviointityön tunnettuuden parantamista.

Seuratoimijat motivoituvat työn merkityksellisyydestä ja ovat kiinnostuneita seuran kehittämisestä

Suurinta osaa seuratoimijoista motivoi seuratyöskentelyyn oman lapsen luisteluharrastus, mutta myös mahdollisuus tarjota yleisesti lapsille ja nuorille edellytykset liikuntaan ja harrastamiseen koettiin tärkeäksi. Kaksi kolmesta on ehdottomasti valmis suosittelemaan seurassa työskentelyä myös muille. Haasteet seurassa työskentelyyn liittyvät rajallisiin taloudellisiin resursseihin, liialliseen työmäärän sekä vapaaehtoisen talkootyöväen vähyyteen. Myös vaativat ja haastavat vanhemmat nousevat esiin monissa kommentteissa.

Kaksi kolmesta seuratoimijasta on kokonaisuutena tyytyväinen Suomen Taitoluisteluliiton neuvontaan ja tukeen. Taloudellisen tuen lisäksi, vastaajat nostavat spontaanisti esiin tuen seurojen kehittämisessä. Edellä mainittujen ohella käytännön seuratoiminnan pyörittämiseen kaivataan tukea muun muassa taloudenhallintaan ja työsuhteasioihin liittyen. Myös tuki markkinoinnissa on seuroille tärkeää.

Lajikulttuuritutkimuksesta tulee jatkuva apu ja mittari Taitoluisteluliiton työn kehittämiseen

Suomen Taitoluisteluliitto on linjannut, että lajikulttuurin tutkimus toistetaan 3–4 vuoden välein. Näin voidaan tarkastella keskeisten parannustoimenpiteiden vaikutuksia kulttuuriin.

– Lajikulttuuria täytyy kehittää jatkuvan parantamisen hengessä. Kulttuuri ei ole koskaan valmis, vaan alati elävä ja muuttuva. Liittona meillä on monessa asiassa suunnannäyttäjän sekä mahdollistajan rooli, emmekä saa jäädä liian etäiseksi. Me tiivistämme yhteistyötämme jäsenseurojemme kanssa ja tulemme lisäämään resursseja muun muassa aluetoimintamme vahvistamiseksi, **Raitio** linjaa.

Lisätiedot

Laura Raitio, puheenjohtaja, Suomen Taitoluisteluliitto p. 050 386 0004

Outi Wuorenheimo, toiminnanjohtaja, Suomen Taitoluisteluliitto p. 040 940 2315